

Байжанова З.Т.

*Казахский агротехнический университет имени С.Сейфуллина, г.Астана,
Казахстан*

Заманауи талаптар негізінде дәрістерді ұйымдастыру ерекшеліктері

Қазіргі талаптарға сай дәрістерді ұйымдастырудың маңызы бір ерекшілігі тұлғалық-бағдарлы оқытуды жүзеге асыру болып табылады. Дәрістегі негізгі іс-әрекет оқу іс-әрекеті болғандықтан оны тұлғалық-бағдарланған амалды жүзеге асыру үшін қажетті жағдайларды жасаумен тығыз байланысты.

Қазіргі кезде студенттердің дәрістердегі оқу іс-әрекетін ұйымдастыруда кездесетін бірқатар қарама-қайшылықтар бар. Кәсіби білім беруде болашақ білім беру жүйесі мамандарын дайындауда оқу-танымдық іс-әрекет сипаты бойынша оқу іс-әрекеті бола тұрса да, мәні бойынша болашақ тұлғалық-бағдарлы білім беруді жүзеге асыру қатысты кәсіби іс-әрекетке сәйкес болуы керек. Сол сияқты, екінші жағынан кредиттік жүйеде тұлғалық-бағдарлы оқыту мен тәрбиелеу әдістерін меңгеру қажеттілігімен байланысты да қарама-қайшылықтар да байқалуы мүмкін.

Оқу іс-әрекетін ұйымдастыру – бірнеше кезеңдерден тұратын студенттердің іс-әрекетін басқару деп анықтауға болады. Бұл кезеңдер: бастапқы күйін және іс-әрекет мақсаттарын анықтау; іс-әрекетті жоспарлау мен болжамдау; іс-әрекет бағдарламасын тәжірибеде жүргізу; іс-әрекетті бақылау, талдау және түзету.

Оқу іс-әрекеті теориясын меңгеру студенттердің болашақ кәсіби іс-әрекетіне қатысты біліктеріне жатады. Солай бола тұрсада, оқу іс-әрекетін ұйымдастыруда студенттерді бұл білімдерді дұрыс қолдануға дайындауда

қиындықтарға кездесіп отырады. Мұның себебі, бұл іс-әрекетті психологиялық тұрғыдан дұрыс ұйымдастыруға қатысты өзінің меншікті тәжірибесінің болмауы да теріс әсер етеді.

Қазіргі кезеңде оқу іс-әрекеті кәсіптік білім беру жүйесінде педагогика курсы бойынша алатын білім, білік, дағдыларын қалыптастыру мен болашақ кәсіби іс-әрекет саласындағы колледждердегі білім беру жүйесінде басқа оқушыларды оқыту, тәрбиелеу кезінде кәсіби-практикалық міндеттерді орындау арасындағы қарама-қайшылықтарды шешу қажеттілігі зор.

Нақты тұлғалық-бағдарлы оқу іс-әрекетін ұйымдастыру кезінде меңгерілген теориялық білімдер тәжірибеде әсерлі болып, іс-әрекеттің өзі теориялық негізді бола алады. Демек, педагогикалық пәндерді оқып-үйрену барысында студенттердің іс-әрекеті тек педагогикалық білім, білік, дағдыларды меңгеруге ғана емес, оның білім беру жүйелерін дамыту тенденцияларына сай педагогикалық санасы қалыптасуына да бағыттау мүмкіндігі бар.

Жүргізілген талдаулар мен жеке жұмыс тәжірибесі кәсіби білім берудегі педагогикалық пәндерді оқып-үйренудің арнайы ерекшеліктерін анықтап, бұл пәндерді оқып-үйрену барысында студенттердің оқу іс-әрекетін ұйымдастыруда жетекшілікке алуға болатын негізгі қағидаларды қалыптастыруға мүмкіндік берді.

Студенттердің оқу іс-әрекетін ізгілендіру олардың ойлау мәдениеті, сөйлеу тілі және қарым-қатынас мәдениетімен сипатталатын ізгілік мәдениетін қалыптастыру заманауи дәрістерді ұйымдастырудың тағы бір маңызды заманауи ерекшелігі болып табылады.

Тағы бір маңызды дәрістегі заманауи ерекшелік студенттердің оқу әрекеттерін саналы меңгеруі, оқу міндеттерін өзбетінше тұжырымдауымен, рефлексия, яғни белгілі мен белгісізді, оқыған мен әлі оқылмағанды, қандайда бір білім, біліктерді меңгеру деңгейін бағалаумен,

пікір алмасу, ұжымдық ізденіс, диалог, түрлі көзқарастарды талдауды ұйымдастыру қабілеттіліктерімен байланысты. Педагогикалық пәндерді оқып-үйрену барысында алған тәжірибесін кейін олар білім беру жүйесіндегі кәсіби іс-әрекетінде жалғастыра алады.

Жоғары оқу орны студенттеріне арналған педагогика курсы студенттердің оқу іс-әрекетін ұйымдастырудың басты құралы деп қарастыруға болады.

Заманауи индустриалдықтан соңғы қоғамдағы оқу іс-әрекетін ұйымдастыру мәселесін қарастыруда заманауи педагогика мен педагогикалық психологияның негізгі кезеңдерін қарастыруды қажет етеді.

Бұл бағытта дәстүрлі оқыту, тәрбиелеу, дамыту категорияларын терминологиялық тұрғыдан қайта анықтау қажеттіліктері туындап отыр. Әдетте оқыту сабақ беру (педагог іс-әрекеті) және оқу (оқушылар, студенттер іс-әрекеті) деп екіге бөлінеді. [2].

Оқу - жаңа тәжірибені - әдеттерді, біліктерді, дағдыларды, білімдерді меңгеру үдерісі деп қарастырылады.

Бұл ұғымдарға қатысты педагогика мен психологияда оларды ажырататын басқа да көзқарастар бар. Оқу жалпы ұғым ретінде жаңа тәжірибені жалпы меңгеру ретінде тек мақсатты оқу іс-әрекеті үдерісінде ғана емес, сонымен бірге басқа іс-әрекет түрлерінде де жолай жүзеге асырылады деп есептейді. Мысалы еңбек үдерісі барысында да адам жаңа тәжірибені меңгереді деп есептеуге болады. [3]

Біз өз зерттеуімізде оқу мен оқу іс-әрекетін синоним ретінде қарастырушылар позициясына қосыламыз. Бірақ біздің басты міндетіміз студенттердің оқу іс-әрекетін ұйымдастыруды тәжірибелік сипатты тұлғалық-бағдарлы оқыту үдерісін ұйымдастыру деп анықталады және бұл өз кезегінде студенттердің тұлғалық өсуі мен педагогтардың кәсіби-тұлғалық өсуін қамтамасыз ететін оқу іс-әрекетінің дидактикалық үдеріс

деңгейінен тұлғалық-бағдарлы оқытудың технологиялық деңгейіне көшуді қамтамасыз ету болып табылады.

Бұл міндетті жүзеге асыру келесі шарттардың орындалуын қажет етеді:

-педагогикалық пәндерді оқытуды тәжірибелік бағытты тұжырымдама негізіндегі жоғары оқу орнында оқытудың тұлғалық-бағдарлы үдерісі ретінде ұйымдастыру қажет;

-оқу іс-әрекетін тұлғалық-бағдарлы оқыту үдерісінің қатысушылардың тұлғалық өсуін қамтамасыз ететін моделі негізінде жүргізу тиімділігін арттыру қажет;

-тұлғалық-бағдарлы оқыту үдерісін дидактикалық деңгейден технологиялық деңгейге өткізу қажет.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Новиков А.М., Новиков Д.А. Методология учебной деятельности. Москва, 2004
2. Психологический словарь /Под ред. В.П.Зинченко, Б.Т.Мещерякова. 2-ое изд. –М.:Педагогика-Пресс,1996
3. Давыдов В.В. Виды обобщения в обучении. –Москва,1972,
4. Ильясов И.И. Структура процесса учения –Москва, 1986 .